

get ud af det Skolelovforslag, som nu er forelagt af Regeringen, saa er det nødvendigt, at der fra alle Sider vises Resignation og Villighed til at slaa af paa, hvad jeg vil kalde de store Fordringer og Idealet. Der er nemlig to Maader at gaa frem paa, naar der er Tale om en Skolereform. Den ene er, at man tager sit Udgangspunkt fra Virkeligheden, som den er; og søger at naa saa vidt som muligt. Den anden Maade er, at man gaar ud fra Idealet, stiller sine Fordringer oppe i det blaa og saa siger: alt eller intet! Den første af disse to Maader blev brugt i 1814, i Forordningen af 29de Juli, der ligger til Grund for vort Borger- og Almue-skolevæsen. Den anden Maade er brugt i senere mere højstlyvende, romantiske Tidens Forhandlinger, da man uden at kunne lave noget bedre, saa ned paa den gamle Lovgivning, fordi den var præget af svundne Tidens Tankegang, en Tankegang, som man ikke forstod, som man fandt smaatskaaren, snusfornuftig, spidsborgerlig maaste, men som dog alligevel var jævn og ærlig. Disse to Maader at stille sig til Skolereformen paa har ogsaa givet sig Udslag under disse Dages Forhandlinger. Det er jo saa heldigt, at den overvejende Part af de Herrer, der have ført Ordet, have følt mest lyst til at gaa ud fra Virkeligheden, men der var dog et Medlem, det ærede Medlem for Rjøbenhans Amts 2den Valgreds (M. Klausen), der vidstnok, ja, jeg tør vel sige afgjort, tog sit Udgangspunkt, om ikke just fra Idealet, saa dog fra de store Fordringers Standpunkt. Jeg er nu af den Anskuelse, at, naar vi skulle til at forhandle om et Lovforslag, der efter mit Skøn er saa omfattende, at det vel kan kaldes Forslag til en ny Skolelov, bør vi med den største Erbhødsighed se tilbage paa den gamle Lovgivning, hvorpaa vor Almue-skole nu hviler. Der er i den nemlig lagt en saadan Kærlighed til Folkeoplysningen, en saadan Alvor, jævn og sund Tankegang, at vi skulde undres over, at den kunde komme frem i saa gamle Tider. Jeg ved nok, at det i senere Tider har været paa Mode at se ned paa denne Lov, at blotte den paa den byggede Folke-skoles Mangel paa Aand, Kraft og Varme. Men jeg tror, at man nok skal komme til at indrømme den, hvad der er dens Ret, at den har haaret vor Folke-skole frem i Tiden. Paa Grundlag af denne Lov har vor Folke-skole under trange Raar og under Forsømmelse fra Lovgivningsmagtens Side, dog i nogen Maade opfyldt sin Bestemmelse. Det er dens Ære, at den ikke har gjort Befolkningen uduelig til at gøre sin Gerning, tværtimod dygtiggjort Befolkningen til denne Gerning, meddelt den

store Befolkning et saadant Maal af aandelig Dygtighed, at det ikke skal betegnes som en Frase, naar vi sige, at vi i den Henseende ikke behøve at slaa Djæne ned for noget Folk i Kulturens Lande. Jeg mener endvidere, at vi nu ved Begyndelsen af denne Forhandling gøre vel i ikke at være alt for opfyldte af det uhyre Fremskridt, vi i vore egne Dine have gjort i intellektuel og etisk Henseende siden 1814. Det kunde nemlig gerne være, at naar vi se Tingene ret an og prøve dem efter deres sande Værdi, det da viste sig, at adskillige af hin gamle Tids Tanter kunne slaa deres Prøve endnu den Dag i Dag. Spørgsmaalet er da, som det ogsaa blev udtalt af den højtærede Kultusminister, dette: Er der da nu her i Rigsdagen Forbund til Gennemførelsen af en Skolereform? Dette Spørgsmaal falder efter min Betragtning sammen med dette: Er Rigsdagen villig til at gaa ud fra Virkeligheden og søge at naa saa meget som muligt, eller vil den blot som i tidligere Tider stille noget op og fare ud i det blaa efter Idealets flimrende Lys. Hvis de Herrer her i Nærheden ere i Stand til at taale en lille Spøg, saa vil jeg sige, at det i den Henseende er beroligende for mig, at Folketingets Flertal efter at have sejret ved Valget den 9de April og paa mange Valgtribuner at have "lyst sig Sejren paa Haand" dog alligevel lader Forliget leve i bedste Velgaende og tager det endog kærligt i Blevje i Overensstemmelse med det gamle Ord, "den, man elsker, tugter man". Jeg glæder mig over, at man endog antyder at ville tage en af dets vigtigste Bestemmelser i Brug. Det er mig virkelig med Hensyn til Forslagets Skæbne en Beroligelse, at de Herrer her ere komne saa dejligt ned paa Jorden igen, og at der derfor er Udset til et virkelig Arbejde. Men min Beroligelse for Forslagets Skæbne er først og sidst den, at jeg synes, at det forelagte Regeringsforslag i dets Hovedpunkter er saa rimeligt og fornuftigt affattet. Jeg siger udtrykkelig i dets Hovedtræk. Jeg mener, at dets Motiver ere skrevne saa sundt og forstandigt, at det er en Fornøjelse at læse dem. Jeg maa altsaa i Modsetning til min ærede Sidemand til venstre, der i Lørdags ret viste sig som en stor Skeptiker i dette Spørgsmaal, sige, at der slet ikke er saa ringe Udset til at gennemføre denne Lov. Jeg vil hertil føje mit inderlige Ønske om, at dette maatte ske, saavel for Almue-skolens Skyld som for dens Læreres, der nu i Aaringer have ventet paa en saadan Lov, hvis Naab om lysere Tider og bedre Arbejdsvilkaar har vokset sig stærkt under Tryk og er næret ved alle de Udtalelser,